

3

Előterjesztés a Minisztertanácshoz.

I.

A közigazgatásnak és igazságszolgáltatásnak az 1869.évi IV.t.c. által történt széjjelválasztása után az igazságszolgáltatás hamarosan szükségét érezte az egyetemi tanulmányokon és képesítésen túlmenő további gyakorlati képeztetésnek és ezért a bírákra nézve az 1874:XXIV.t.c., az ügyvédekre nézve pedig az 1874:XXXIV.t.c. gyakorlati birói, illetve ügyvédi vizsgának letételét rendelte el, amely vizsgákat az 1913:LIII.t.c. az egységes birói és ügyvédi vizsga elrendelésével egybeolvasztott. Az 1874: XXXIV.t.c. az ügyvédi gyakorlatra bocsátás előfeltételként már a jogtudományi doktorátust írta elő. Ugyanezt a bírákra az 1912:VII.t.c. terjesztette ki. Az 1925: VIII.t.c. az egyetemi doktori oklevél megszerzésétől az egységes birói és ügyvédi vizsga letételéig előírt 3 évi gyakorlati időt 4 esztendőre emelte fel.
/43.§./

Ilymódon a közigazgatás legmagasabb fokát betöltő közigazgatási fogalmazási kar és az igazságszolgáltatás embe-
reinek képesítése közt nagy különbség állt elő. A köztisztviselők minősítéséről szóló 1883:I.t.c.-nek a fogalmazási tisztviselők gyakorlati szakvizsgájáról szóló rendelkezések e különbségnek részben való megszüntetését célozták, de e rendelkezések életbeléptetésére, mint az köztudomású, nem került a sor, főleg azért, mert nem sikerült dűlőre vinni azt a vita-kérdést, hogy a gyakorlati vizsga az egész közigazgatás számá-

ra egységes, vagy kormányzati áganként szakszerűen eltérő legyen-e.

A közigazgatás rendezéséről szóló 1929:XXX. t.c., mely egyébként csak a törvényhatósági és községi önkormányzati hatóságokra vonatkozó számos kérdést szabályoz, 65. és 66.§-aiban kimondotta egyrészt, hogy a közigazgatási fogalmazási tisztviselők számára szintén kötelező a jogi, vagy államtudományi doktorátus, vagy a közgazdaságtudományi doktorátus megszerzése, valamint eldöntötte a gyakorlati szakvizsgának vitakérdését is olyan értelemben, hogy az egységes legyen /8.bek./, életbeléptetésére nézve pedig azt a közvetett szankciót léptette életbe, hogy a IX.fizetési osztályba nem léphetnek elő azok, akik a gyakorlati szakvizsgát előbb le nem tették.

Az 1929: XXXIX.t.c. 66.§-ának /9/ bekezdése akként rendelkezik, hogy a gyakorlati szakvizsga tárgyait és részletes szabályozását a minisztérium rendelettel állapítja meg. E rendelkezés végrehajtása végett a belügyminiszter úr két rendeletet tervezett: egy kormányrendeletet a gyakorlati közigazgatási vizsgáról, amely többek közt kimondotta volna, hogy a vizsgálóbizottság a belügyminiszter alá tartozik és hogy a vizsga anyagára vonatkozó tájékoztatást a szakminiszterekkel egyetértésben a belügyminiszter teszi közzé. A másik tervezet tehát egy belügyminiszteri rendeletre vonatkozott a gyakorlati közigazgatási vizsga anyagáról.

E rendeletek tervezetét a belügyminiszter úr a többi miniszter urakkal közölte és azok észrevételeinek beérkezése után az 1930:évi december hó 18-án tartott minisztertanácsban előterjesztette.

A minisztertanács állásfoglalása alapján a bel-

ügyminiszter úr a rendelet-tervezetet oly értelemben dolgozta át, hogy a vizsga anyaga általános és különös részre oszlik és az a tisztviselő, aki a vizsga letételekor valamelyik szakigazgatási ágban működik, a különös rész vizsgáján csakis ennek a szakigazgatási ágban az anyagából legyen köteles számot adni. Ujból felmerül tehát a régi, probléma: a vizsga mégsem lett volna egységes, pedig ezt az 1929:XXX.t.c. imperativve kimondotta. Az újabb rendelettervezetre tett észrevételeikben a kereskedelemügyi és főleg az igazságügyminiszter úr rá is mutatott arra, hogy ez a második rendelettervezet kifejezetten törvénybe ütközik és ezért annak átdolgozása szükséges.

Az 1931. évi március hó 13-án tartott minisztertanács a közigazgatás racionalizálásának előkészítésére kinevezett kormánybiztos előterjesztésének meghallgatása után a kormánybiztos hatáskörébe utalta a tisztviselőkérdést rendszerbe foglaló négy törvényjavaslat, illetve rendelettervezet / 1/ minősítési törvény, 2/ jog- és államtudományi oktatás reformja, 3/ gyakorlati közigazgatási vizsga, 4/ szolgálati szabályzat és pragmatika/ egységes elgondolás szerint és ha nem is egyszerre megjelenő, de egymást szervesen kiegészítő jogszabályok alakjában való elkészítését. A kormánybiztos e megbízás alapján készítette el a tisztelettel bemutatott rendelettervezeteket, amelyek a miniszter uraknak előzetes hozzászólás végett szintén megküldettek.

II.

A gyakorlati közigazgatási vizsga az azt megelőző gyakorlati idővel a leghatékonyabb eszköz a tisztviselői kar formálására. Amikor több mint fél évszázados helyrehozhatatlan és alig menthető késedelem után az most megvalósul, fokozott jelentősége van a helyes megoldásnak. A szempontok,

amelyeknek megvalósítására a mellékelt rendelettervezetek törekedtek, a következők:

1./ A vizsga főcélja a fogalmazási tisztviselők képzettségének emelése. Az egyetemi oktatás keretei és rendelkezése inkább az elméleti alapvetést, a rendszert és az elvi szempontokat van hivatva a történeti és a gazdasági összefüggések megjelölése mellett kifejtteni. Az egyetem azonban nem terjeszkedhetik ki a közigazgatás magasfokú intézéséhez /Höherer Verwaltungsdienst/ szükséges összes tételes jogi és egyéb szakismeretek és a gyakorlati szempontok nyújtására, pedig azokra a közigazgatás magasabb fokú intézésében épp oly nélkülözhetetlenül szükség van, mint a bíró és ügyvéd működéséhez. Ebből következik egyúttal az is, hogy a gyakorlati szakvizsga az azt megelőzőleg kötelezően előírt gyakorlati idővel nem az egyetemen megszerzett elméleti ismeretek gyakorlati alkalmazásának, hanem az egyetemen megszerzett elméleti alapon való továbbtanulás eredményének és az egyetemen és utána tanult anyagoknak a közigazgatás gyakorlati problémáinak a mindenkori adott magyar viszonyok közti legmegfelelőbb alkalmazásában szerzett gyakorlati jártasság fokának vizsgálata. A vizsga anyaga tekintélyes, de nem több, mint az egységes bírói és ügyvédi vizsga anyaga, amellyel pedig a jelöltek nagy számban sikerrel megbirkóznak. A kétféle képzettség egyenrangúsítása a közigazgatás helyes szervezése szempontjából nélkülözhetetlen, mert nem igazolható, hogy a közigazgatás legmagasabb fokát betöltő fogalmazói karnak nem volna szüksége ugyanolyan fokú elméleti és gyakorlati készségekre, mint a bírónak, vagy ügyvédnek. Az eddigi helyzet gyakorlati kihatása ugyanis az, hogy a bírói és ügyvédi pályán több volt a követelmény, mint a magasabb fokú közigazgatásban is és ezért arra csak azok

vállalkozhattak, akiknek megvolt a becsvágyuk, munkabírásuk és képességük ennek a vizsgának letételére. Viszont a közigazgatásban sokan elhelyezkedhettek, akik az ügyvédi és bírói vizsga letételére nem vállalkoztak. Így tehát 1874-től kezdve állandó szelektálódás folyt a közigazgatás kárára. A gyakorlati közigazgatási vizsga követelményeinek magas színvonalon való megállapítása tehát a szukkreszcencia terén hivatva van a közigazgatás és bíraskodás közti eme közérdekkel nem indokolható különbség megszüntetésére.

2./ A vizsgának egységesnek, nem pedig specializálnak kell lennie, nemcsak azért, mert rendelet nem helyezkedhetik szembe a törvénnyel, hanem a következő okokból is:

a./ A közigazgatás magasabb fokú intézése megkívánja az áttekintést az összes kormányzati ágak felett, mert azoknak ügyei az életben is elválaszthatatlanul összefonódnak;

b./ a vizsgát a törvény 66.§-a szerint a IX.fizetési osztályba való előlépés előtt kell letenni. A minisztériumok fogalmazási karába pedig csak legalább 8 évi külszolgalat után lehet bárkit kinevezni és az ottani fogalmazói karbeli állások a VIII.fizetési osztálynál kezdődnek. A vizsgát tehát olyanok teszik le, akik az általános közigazgatásban /vármegye, város/ szolgálnak. Le kell ugyan tenniük a pénzügyi közigazgatásban és a rendőrségnél szolgáló fogalmazói karbelieknek is, de a specializálás lehetősége a többségre nézve nem lehetséges;

c./ a legújabb német fejlődés Németországban az, hogy a birodalom és a tagállamok kormányai közt 1930.szeptember hó 20-án létrejött megegyezés szerint az egész birodalomban megszüntették a közigazgatásban és az igazságszolgálatban

tásban való gyakorlat kiképzés közti különbséget, amely ott az eddig is egyenrangú közigazgatási, valamint bírói és ügyvédi vizsga közt fennállott és a bíróságnál, közigazgatási hatóságoknál, ügyvédnél és közjegyzőnél eltöltendő 3 és fél évi gyakorlati idő után egységes gyakorlati szakvizsgát kell letenni.

Amikor Németország, amely a hivatásos tisztviselőkkel való közigazgatás terén tagadhatatlanul kiváló tradíciókkal és tapasztalatokkal rendelkezik, az egységesítés felé ezt az utolsó nagy lépést megtette, nem látszik indokolhatónak az általunk csak most életbeléptetendő gyakorlati szakvizsgának specializálás alapján való szabályozása, sőt az eddig jól bevált pénzügyi fogalmazói vizsga és a többi kormányzati ágak vizsgája közti esetleges párhuzamosság sem. A pénzügyminiszter úr nem is márkózik el a pénzügyi fogalmazói vizsgának az egységes közigazgatási gyakorlati vizsgába való beolvasztása elől azzal a feltétellel, hogy a pénzügyi fogalmazói kar jelöltjeitől megkivánt eddigi színvonal ne csökkenjen, tehát ha az egységesítés azt jelenti, hogy a pénzügyi fogalmazóktól az eddigi anyagot változatlanul és azonkívül kívánják a többi kormányzati ágakra vonatkozó anyagot is. A pénzügyi fogalmazói vizsgának beolvasztása a közigazgatáson belül való szükséges kiegyenlítődést jelenti. A pénzügyi közigazgatás egyike a legrégebb tradíciókkal bíró igazgatási ágazatainknak. A hadsereg szervezete mellett legjobban viseli magán a hivatásos tisztviselőkkel való közigazgatás nemzetközi tapasztalatainak nyomait, amelyek hozzánk az osztrák befolyás útján érkeztek. A pénzügy- és az igazságügyminiszterium tudták csak a múltban biztosítani maguk számára azt a nagy előnyt, hogy személyzetük szakvizsgát tett nagy külső státusból való berendelések útján választódott

ki. A pénzügyi fogalmazói szakvizsgának az egységes közigazgatási szakvizsgába való beolvasztása tehát kell, hogy a pénzügyi közigazgatás követelményeinek az összes kormányzati ágakra való kiterjesztését és a részben fennálló nivőkülönbségeknek felfelé való kiegyenlítését jelentse.

3./ A vizsga anyagának úgy kell összeállítva lennie, hogy annak letétele után olyan képzettségű tisztviselők álljanak rendelkezésre, akik az impérium gyakorlásának még mindig domináló szempontja helyett a kulturális, gazdasági és szociális feladatok egyre növekvő jelentőségére való tekintettel ezeknek megoldására is kellő látókörrrel, szaktudással és ítélőképességgel bírnak, mivel ezek parancsolással el nem intézhetők, hanem teljesítményeknek szakszerű létrehozásából állanak.

A közigazgatás szellemének megváltoztatását: a közigazgatásnak kizárólag az impérium gyakorlása, pusztán jogszolgáltatásként való felfogása helyett a service public szempontjának kellő térfoglalását legeredményesebben a gyakorlati közigazgatási vizsga helyes megszervezése útján biztosíthatjuk. A rendeletervezet erre a szempontra különös súlyt vet, ami megállapítható a vizsga anyagának összeállításából.

Az eddigi rendeletervezetek kizárólag közigazgatási jogi anyagot öleltek fel. A mellékelt rendeletervezet ezzel szemben megfelelő közigazgatáspolitikai anyaggal való kiegészítésről gondoskodott. A közigazgatás számára a jogalkalmazás nem öncél, hanem eszköz. Célja technikai /kulturális, gazdasági, szociális, közegészségügyi stb./ eredmények elérése. Hogy az egész közigazgatási hierarchia, amelynek alsóbb tagozatai az országban mindenütt szétszórtan működnek, közös célra együtt működhessék, szükség van a célok világos kitűzésére. A célkitűzések tudatossága nem az egész vonalon és nem minden

időben egyenlő. A közigazgatás teljesítményeinek összehangba hozása és eredményességének /efficiency/ emelése azonban, ami pedig a racionalizálásnak egyik főcélja, enélkül nem sikerülhet. A vizsga anyagát tehát úgy kellett kiszélesíteni, hogy a jelölt, aki azt eredménnyel letenni kívánja, legyen tisztában azzal, hogy a közigazgatás és így annak a legfőbb fokú intézését végző fogalmazási kar, nem élhatja meg a helyét akkor, ha nem érzi a felelősségét annak, hogy a modern tisztviselő nem az impérium privilégiumát élvező megkülönböztetett jogállású állampolgár, hanem a nemzetegész szerve, akit különleges hivatottságnak kell jellemeznie egyénileg és mint testületet a mai közügyek legjobb intézésére.

A közigazgatási gyakorlati vizsga anyagának az egyetemi jog- és államtudományi képzés anyagához kell igazodnia. Nem fogadható el helyesnek az a célkitűzés, hogy a gyakorlati vizsga feladata annak megállapítása, hogy a jelölt még a három év elteltével is birtokában van-e annak az ismeretanyagának, amellyel az egyetemről távoznia kellett. A vizsganyag eddigi tervezeteinek ez megállapíthatóan célja volt, de ebből logikusan az következne, hogy ezt a vizsgát akkor minden három évben ismételni kellene. Ezzel szemben magasabbrendű eredmény érhető el akkor, ha figyelembe vesszük azt, hogy az egyetemi oktatás csak a tudományos megalapozást, az alapismereteket és alapintézményeket tárgyalhatja, ellenben a tételes anyag tárgyalásába, amely éppen a közigazgatási jogban igen terjedelmes, idő hiányában sem bocsátkozhatik. A tételes anyag azonkívül a gyakorlati élet kapcsán sokkal érthetőbb és sokkal könnyebben meg is tartható. Ennek a tételes anyagnak ismerete a közigazgatási tisztviselők számára nélkülözhetetlen, feldolgozását és használatát pedig megkönnyítik az elvi szem-

pontok és a módszer, amelyeket az egyetemi oktatás van hivatva nyújtani.

A közigazgatási politika anyaga főleg a vál-
lás- és közoktatásügyi, a népjóléti és munkaügyi, a földműve-
lésügyi és kereskedelemügyi miniszterium ügykörét érinti.
Ezeknek kulturpolitikája, szociális politikája, vagy gazdasá-
gi politikája nem mint változó pártpolitikai program, hanem
mint nemzeti politika a maga nagy összefüggéseinek és az or-
szág nemzetközi helyzetének figyelembevételével tudatosan
fejlesztendő, hogy a közigazgatás felső fokon való intézésé-
re hivatott fogalmazói kart az egész országban egységesen irá-
nyítsa. A közigazgatáspolitikai tudatosság minden miniszteri-
umban és minden időben sem egy-enlő. A közigazgatási politiká-
nak tudatosságát elő fogják mozdítani a vizsgán való egyönte-
tű kérdés érdekében is szükséges rendszeres összefoglaló
művek. Ilyen munkák részben már is rendelkezésre állnak, a
fennelvet azonban gondoskodni kíván arról, hogy a miniszter-
elnök a szakminiszteriumok közreműködésével a közigazgatási
jog és a közigazgatási politika egyes szakterületeiről rend-
szeres összeállítások készítését biztosíthassa. /2.§. 4.bek./

4./ A vizsga anyagának összeállításánál bizonyos
nehézséget okozott, hogy a pénzügyminiszter úr a pénzügyi fo-
galmazói vizsga beolvasztását ahhoz a már említett érthető
és elfogadandó feltételhez kötötte, hogy a pénzügyi közigazga-
tás jelöltjeivel szemben a pénzügyi jog ismerete tekintetében
támasztott követelmények az eddigi állapothoz képest vissza-
esést ne jelentsenek. Pénzügyi közigazgatásunk értékes tulaj-
donságait, amelyek azt sok más kormányzati ágtól megkülönböz-
tetik, a II.2. pont már kiemelte. A pénzügyi jog egyike a
közigazgatási jog fejlettebb ágainak. Az 1896-ban felállított

mai közigazgatási bíróságot megelőzőleg pénzügyi közigazgatási bíróságunk már 1883 óta volt, tehát e tekintetben is a fejlődésben elől járt. A községek és városok az állami adók kezelésében nagy szerepet játszanak és a törvényhatóságok és községek háztartása és adórendszere sem érthető az állami adórendszer ismerete nélkül. A pénzügyi közigazgatás és pénzügyi jog alapos ismerete tehát a közigazgatási tisztviselők legmagasabb kategóriája, a fogalmazási tisztviselők számára minden igazgatási ágban nélkülözhetetlen. Elvileg ki kell továbbá küszöbölni azokat az eseteket is, amelyekben ez a tisztviselői kar a neki szolgálatilag alárendelt más karok számára előírt képesítéssel nem bírnak, Ez különösen vonatkozik a számvevőség és a községi jegyző képesítésére. Ezért a vizsga anyagába az eddigi államszámviteli vizsga anyaga is felvétellett, valamint az szól a pénzügyi jog részletes előírása mellett, hogy az a községi jegyzőtől is nagymértékben kívántatik. Az a körülmény, hogy az 1929: XXX.t.c. 66.§-a azt kívánja, hogy a jelölt a három évi gyakorlatból egy esztendő a községi közigazgatásban töltsön, mutatja, hogy ez a megoldás a törvényhozás intencióinak is megfelel. Mégis a pénzügyi jog olyan részletes tudása, mint azt a pénzügyi fogalmazói vizsgán kívánják, más közigazgatási ágakban nem nélkülözhetetlen. És viszont a pénzügyi közigazgatásból vizsgázó jelöltek már szolgálatuk elejétől kezdve ennek az igazgatásnak státusában vannak és onnan többnyire nem is távoznak. Ezért számukra a többi igazgatási ág anyaga egyforma részletességgel nem okvetlenül kívánandó. Ez az összes jelöltek számára a vizsga anyagának egyenlő megszabását a következő módon teszi lehetővé: a vizsga anyaga három részre osztatik: a/ általános részre, amelyet mindenki egyformán tesz le egy cenzor előtt; b/ pénzügyi közigazgatás;

c/ egyéb közigazgatás részeire. A pénzügyi igazgatás jelöltjei a b/ részből két cenzor előtt kétannyi ideig tartó vizsgán kérdeztetnek, mint a c/ részből, amelyet tőlük egy cenzor kérdez. A többi közigazgatásból jövő jelöltek viszont a b/ részt teszik egy cenzor és a c/ részt két cenzor előtt és felelnek az utóbbiból kétannyi ideig.

Ez a bifurkáció, ami abból a történeti adottságból következik, hogy a pénzügyi fogalmazói vizsga előbb fejlődött, ezidőszerint elháríthatatlan, de nem ütközik a törvénynek abba a rendelkezésébe, hogy a vizsgának egységesnek kell lennie, mert mindenki ugyanabból az anyagból felel és egyenlően jogosító bizonyítványt kap és csak mennyiségi különbség van a kétféle kérdezés esetében.

III.

A vizsgabizottság szervezetének és ügyrendjének megállapításánál a gyakorlati szempont az volt, hogy az egységes birói és ügyvédi, valamint a pénzügyi fogalmazói vizsgának a gyakorlatban kipróbált és bevált szervezetét és ügyrendjét megtartsuk és csak annyira módosítsuk, amint arra a feladat különbsége miatt szükség van. A vizsga írásbeli és szóbeli részből áll, a tételhúzást, ami sem ezeken a vizsgákon, sem másutt, sem itthon, sem a külföldön nem fordul már elő, mellőzi.

A vizsga szervezete tekintetében egy pontra nézve a miniszter urak kivánalmi szétágazók. A belügyminiszter úr ugyanis rendelettervezeteit akként készítette, hogy a vizsgaszervezetéről szóló rendeletet az 1929:XXX.t.c. 66.§-ának megfelelően a miniszterium bocsátaná ki, ebben azonban kimondani kívánta, hogy a vizsgálóbizottság elnökét és elnökhelyetteseit a belügyminiszter nevezze ki, a vizsgabizottság neki legyen alárendelve és a vizsga anyagára vonatkozó tájékoz-

tatást is a szakminiszterekkel egyetértésben ő tegye közzé. Ezzel szemben a rendelettervezetre adott mindkét válaszában a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr kifejezetten kívánja, hogy a vizsgálóbizottság elnökét, elnökhelyetteseit és tagjait a miniszterelnök nevezze ki, amiből következik, hogy a vizsgálóbizottság is neki legyen alárendelve. Ugyanezt a kívánságot más miniszter urak, többek közt a pénzügyminiszter ur a szóbeli tárgyalások során juttatták kifejezésre. A rendelettervezet akként készült, hogy a vizsgabizottság a miniszterelnök alá tartozzék. Ebből következik, hogy a vizsga anyagát is miniszteriumi, nem pedig belügyminiszteri rendelet szabályozza. Emellett a megoldás mellett szól egyrészt az, hogy a kérdés számos tárcát egyaránt érdekel és egyiknek ügykörében sem fér el teljesen. Másrészt mellette szól az a fontos szempont, hogy a közigazgatás helyes szervezése és összhangjának biztosítása érdekében szükséges ennek a kérdésnek olyan hatáskörbe való utalása, amelynek módjában van a közigazgatást, mint egységet a maga egészében állandóan szemelőtt tartani és az organikus fejlesztéséhez szükséges intézkedéseket kellő időben kezdeményezni. A közzolgálati alkalmazottak problémájának eddigi története bizonyítja, hogy annak ilyen szempontból való gondozására a reszortminiszteriumoknak nincs módjuk. E pontra vonatkozólag tehát kérem a t. Minisztertanács állásfoglalását.

IV.

A szóbanforgó rendeletek az 1929:XXX.t.c. 66.§-ának végrehajtását biztosítják. Ez nagy lépés a magyar közigazgatás történetében. Ezenkívül azonban további ezzel összefüggő kérdések szabályozása szükséges és azokra sem ez a törvény, sem annak végrehajtási rendeletei ki nem terjednek.

Ezek a kérdések a következők:

1./ A miniszteriumok közül csak a pénzügy- és az igazságügyminiszteriumnak van saját külső fogalmazói státusa, amelyből a központi fogalmazói karába nyolc évi külszolgálat-tal bírót a VIII.fizetési osztályba kiválaszthat. A belügyminiszterium a rendőrség államosítása óta részben annak soraiból válogathat, és a törvényhatósági tisztviselői kart is leginkább ismerheti. A többiek számára azonban ez a kérdés nincs megoldva. Természetes volna, hogy a földművelésügyi miniszterium elsősorban a vármegyei és a kereskedelemügyi miniszterium inkább a városi, a kultusz- és a népjóléti miniszterium a vármegyei, vagy városi tisztviselői karból egészítse ki a maga tisztikarát. De azokat nem ismerheti és így közülük válogatni nincs módjában. Más megfelelő külső státusa pedig nincs, amelyből elegendő számú szukkreszcenciát válogathatna. Ez a kérdés tehát további vizsgálatot és mielőbbi megoldást kíván. A most tárgyalt rendelet azzal a rendelkezéssel kívánja ezt a kérdést előbbrevinni, hogy a vizsgabizottság kötelességévé teszi a jelölteknek abból a szempontból való minősítését, hogy kik látszanak közülük vezető állásra alkalmasnak. Ennek a kérdésnek megoldására, illetve megoldásának előkészítésére vonatkozólag azonban egyuttal javaslatot tenni nem kívánok.

2./ Szükséges a közigazgatás legfőbb fokú intézésében való részvételre hivatott jogi képesítésű tisztviselőknak a közigazgatási politika keretében a kellő pedagógiai, gazdasági és szociális ismeretekkel való ellátása, amit ez a rendelet igyekszik megoldani. A közigazgatásban azonban vezető állásokban is számos orvos, mérnök, tanár, gazda stb. működik, saját szakjának megfelelő diploma birtokában anélkül, hogy bármely jogi és főleg közigazgatási képzettséggel rendelkeznek.

Ennek az állapotnak nagy hátrányai szüntén közismertek. Szükséges tehát ezek számára megfelelő jogi képzettség megszerzésének elrendelése és a megszerzés lehetőségének megszervezése. Javaslom, bizassék meg a közigazgatás racionalizálásának kormánybiztosa, hogy az érdekelt miniszteriumokkal való érintkezés útján e kérdés megoldására vonatkozólag is készítsen javaslatot és azt terjessze további tárgyalása iránti rendelkezés végett a miniszterelnök elé.

3./ A közigazgatási gyakorlati vizsga életbe léptetése, dacára az 1883: I.t.c. rendelkezésének, mindmáig késett. Ehelyett azonban nemcsak a pénzügyi fogalmazói, hanem számos más gyakorlati vizsga, sőt gyakorlati tanfolyam működik különböző igazgatási ágakban; statisztikai hivatali, államszámviteltani, postastatisztviselői, társadalombiztosítási stb. vizsgák, illetve tanfolyamok, egyik a másiktól teljesen függetlenül, anélkül, hogy egymásról tudomást vennének, még inkább anélkül, hogy tapasztalataik összegyűjtve, összehasonlítva és szakszempontról gyümölcsöztetve volnának. E téren is érvényesül a legteljesebb individualizmus a szabályozásban tárgyi ok nélkül pusztán azért, mert az egyik a másikról nem vesz tudomást. A pénzügyi fogalmazói és a rendőri vizsga egyidejűleg megszűnik. A többiek szakirányuknál fogva saját tárcájuk keretében meghagyandók. Kivánatos azonban a tisztviselői továbbképzés kérdésének fejlesztésébe bizonyos összefoglaló szempontok bevitele és a közigazgatási gyakorlati vizsgával való kapcsolat biztosítása. Erre a kérdésre vonatkozik a gyakorlati szakvizsgáról szóló rendelet 44.§-a.